

3.7.1. Kohustatud subjektid finantssektoris

Finantssektori puhul tuleb esmalt arvesse võtta seda, et üksnes teatud finantsteenuste osutajad on **elutähtsa teenuse osutajad (ETO-d)** ehk KORKS-i tähenduses püsiva kriisiülesandega. KORKS-i § 81 lg 3 näeb ette kaks punkti, mis puudutavad nn elutähtsaid finantsteenuseid:

1. punkt 12 järgi on elutähtis teenus makseteenuse ja makseteenuste osutamise tehniliste tugiteenuste toimimine;
2. punkt 17 järgi on elutähtis teenus sularaharingluse toimimine.

Makseteenuseid osutavad või võivad osutada vastavalt finantsvaldkonna regulatsioonile:

1. krediidasutused (pangad);
2. makseasutused;
3. e-raha asutused.

Kõik need vajavad tegevuseks Finantsinspeksiooni tegevusluba, mis ei tähenda, et kvalifitseeruvad tingimata ETO-ks (ETO-ks kvalifitseerumine on kirjeldatud edaspidi). Juhul kui mõne teise EL-i liikmesriigi krediidasutus, makseasutus või e-raha asutus on Eestis asutanud filiaali ja osutab siin teenust, on peamine järelevalveasutus vastava riigi finantsjärelevalveasutus ja eelnimetatud isik tegutseb siis vastava järelevalveasutuse tegevusloa alusel. Finantsinspeksiooni järelevalve on sel juhul piiratud. Siiski võib ka vastav filiaal kvalifitseeruda Eestis püsiva kriisiülesande täitjaks KORKS-i tähenduses.

Lisaks krediidasutustele, makseasutustele, e-raha asutustele võivad vastavaid abi- või tehnilisi teenuseid osutada isikud, kes ei vaja Finantsinspeksiooni tegevusluba. Vastavate tingimuste täitumise korral on aga ka need isikud ETO-d ja neil on püsiv kriisiülesanne.

Makseteenusena kui elutähtsa teenusena käsitatakse lihtsustatult teenuseid, mis võimaldavad rahaülekandeid ja sularaha väljavõtmist, samuti on makseteenus nt maksetehingute täitmine jne (lähtutakse makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse ehk MERAS § 3 lõikes 1 kirjeldatud makseteenustest). See hõlmab makseteenusena ka sularaha sissemaksmist maksekontole ja väljavõtmist maksekontolt, mida võib teha nt pangakontorist, maksekaardiga ATM-idest ehk sularahaautomaatidest või kaardimakseterminalidest poodides. Sularaharinglus sisaldab sularaha käitlemist ja ATM-ide ning pangatähtede käitlemise seadmete haldamist, mis tagab sularaha kättesaadavuseks vajalike kanalite olemasolu ja toimimise. Selleks pole tarvis Finantsinspeksiooni tegevusluba.

Täpsemalt on püsiva kriisiülesandega finantssektori asutuste kvalifitseerimine ära toodud järgmises tabelis.

Tabel 35. Isikud, kes kvalifitseeruvad finantssektoris ETO-deks (neil on püsiv kriisiülesanne)

Püsiva kriisiüles-andega finantssektori subjekt	Põhikriteerium kohustatud subjektiks kvalifitseerumisel	Püsivad kriisiülesanded, lisatingimused või muud kohustused	Õiguslikud alused
Krediidiasutused, kes osutavad makseteenuseid, sh välismaiste krediidiasutuste filiaalid Eestis	Eestis tehtud maksed või Eestis tehtud sularaha väljamaksed moodustavad rohkem kui 1% kogunäitajast*	• Püsiva kriisiülesande käigus on kohustus osutada elutähtsat teenust • Makseteenuse ja makseteenuste osutamise tehniliste tugiteenuste toimimine • Sularaharingluse toimimine • Krediidiasutus, kes osutab ATM-ist sularaha väljavõtmise teenust, peab kriisiolukorra ajal tagama teenuse toimimise sõltumata sellest, kas sularaha välja võttevisik on krediidiasutuse klient või mitte • Võrguühendusest kaardipõhiste maksetehingute võimaldamine	• KORKS-i § 81 lg 3 p 12 ja 17 • KAS-i § 3 lg 2, 21, 4, 5;
Makseasutused	Eestis tehtudmaksed või Eestis tehtud sularaha väljamaksed moodustavad rohkem kui 1% kogunäitajast*	• Püsiva kriisiülesande käigus on kohustus osutada elutähtsat teenust • Makseteenuse ja makseteenuste osutamise tehniliste tugiteenuste toimimine • Sularaharingluse toimimine	MERAS § 71
E-raha asutused, kes osutavad makseteenuseid	Eestis tehtud maksed või Eestis tehtud sularaha väljamaksed moodustavad rohkem kui 1% kogunäitajast*	• Püsiva kriisiülesande käigus on kohustus osutada elutähtsat teenust: • makseteenuse ja makseteenuste osutamise tehniliste tugiteenuste toimimine; • sularaharingluse toimimine.	MERAS § 71
Tehnilise teenuse osutajad ehk isikud, kes ei ole makseasutused, kuid osutavad tugiteenuseid seoses makseteenustega **	Isik, kes osutab mõnda neist teenustest: • pangatähtede/müntide vedu jm sellega seonduv; • ATM-ist sularaha väljavõtmise teenused; • pangatähtede käitluse seadmete haldamine.	Püsiva kriisiülesande käigus on kohustus osutada elutähtsa teenusena sularaharingluse toimimist (ja seda juhul, kui isik osutab omakorda teenuseid makseteenusega seotud elutähtsa teenuse osutajale ehk eelkõige krediidiasutustele)	MERAS § 41 lg 5
	Isik, kes osutab makseteenuste osutamise tehnilisi tugiteenuseid (nt makseteenustes kasutatavate terminalide hooldusega seotud teenused)	Püsiva kriisiülesande käigus on kohustus osutada elutähtsa teenusena makseteenuse ja makseteenuste osutamise tehniliste tugiteenuste toimimist (juhul kui isik osutab omakorda teenust seoses sularaharingluse toimimisega teistele elutähtsa teenuse osutajatele, eelkõige krediidiasutustele)	MERAS § 41 lg 6

* KAS § 3 lg 2 ja MERAS § 71 lg 1 järgi on iga krediidiasutus automaatselt ETO, v.a juhul kui Eesti Pank ei ole teda sellest staatusest vabastanud vastavate tingimuste alusel. Krediidiasutus ei kvalifitseeru ETO-ks, kui Eesti Panga hinnangul ei ole vastaval isikul Eestis maksete toimimisele olulist mõju. Hinnangu andmisel arvestab Eesti Pank maksete kõrval ka krediidiasutuses või selle filiaalis maksekonto omanike arvu ja kaasatud hoiuste mahtu.

Praeguste andmete põhjal on makseteenuste pakkumises oluline roll viiel krediidasutusest ETO-l.

Krediidasutused, kelle ärimudel on keskendunud hoiuse kaasamisele ja laenu andmisele, ei ole makseteenuse pakkumises olulised, aga kui pank pakub aktiivselt makseinstrumendina pangakaarti (turuosa üle 1%), tuleb staatus ümber hinnata ning lähtuda tingimustest, mis kehtivad ETO pankadele kaardimaksete pakkumises ja sularaha väljavõtmise võimaldamisel. ETO-de loetelu kinnitab Eesti Pank. Makseteenuste ja sularaharingluse elutähtsa teenuse osutajad võivad, aga ei pruugi kattuda.

Makseasutuste ja e-raha asutuste makseteenuste maht on võrreldes pankadega siiani olnud väike.

Siiski võib mõne Eesti makseasutuse maksetehingute osakaal ületada ühe protsendi vastavast näitajast. Juhul kui mõnel makseasutusel või e-raha asutusel on Eesti Panga hinnangul oluline mõju ka maksete toimimisele, kvalifitseerib Eesti Pank ta tõenäoliselt elutähtsa makseteenuse osutajaks.

Mis puudutab **makseteenustega seotud tehniliste teenuste osutajaid**, siis kvalifitseerub mõni Eestis tegutsev isik ETO-ks ehk on püsiva kriisiülesandega:

1. ETO-ks võivad kvalifitseeruda sularaha käitlemist pakkuvad isikud, kes tegelevad sularaha vedamise, lugemise, sortimise, pakendamise ja arvestuse pidamise, ATM-ide kassettide täitmise ning teenustega, mis võimaldavad ATM-ist sularaha väljavõtmist ehk sularaha vedu, samuti ATM-idest sularaha väljavõtmise teenuse ja ATM-ide hooldamisega. Täiendav tingimus on, et see peab töötama ühe või mitme kaardi väljastaja huvides. Samuti on ETO isik, kes haldab pangatähtede käitluse seadmeid ning kellel on ECB kinnitatud sularaha käitlemise registris olevad seadmed, kes neid monitoorib, tagab riistvaralise ja tarkvaralise toimekindluse ning korraldab kassettide ATM-idesse paigaldamist.
2. ETO-ks võivad kvalifitseeruda isikud, kes osutavad makseteenustega seotud tehnilisi tugiteenuseid, nt kaardimakseteks vajalikke teenuseid.

Kokkuvõtvalt on KORKS-ist tulenev kohustus esitatud finantssektori ETO-dele järgmises tabelis.

Tabel 36. Kriisivalmiduse ja toimepidevuse nõuete kohaldumine finantssektori osalistele

Kohustus/teema	ETO-st krediidasutus	ETO-st makseasutus	ETO-st e-raha asutus	Tehniline teenuse osutaja
Püsiv kriisiülesanne	☒	☒	☒	☒
Kriisiks valmistumine	☒	☒	☒	☒
Makseteenuse toimepidevus	☒*	☒*	☒*	Sõltub

Sularahakätte- saadavuse tagamine	✖*	✖*	✖*	Sõltub
Offline-kaardimaksed	✖	✖	✖	✖
IKT-intsidentidest teavitamine	✖	✖	✖	Sõltub
Õigus õiglasele hüvitisele	Võimalik	Võimalik	Võimalik	Võimalik

* Sõltub, kas ETO osutab nii makseteenust kui ka sularahaga seotud teenuseid.

Kõik ülejäänud finantsteenuse osutajad – investeerimisühingud, fondivalitsejad, kindlustusandjad, krediidiandjad jt – ei ole KORKS-i tähenduses ETO-d ega püsiva kriisiülesande täitjad. Samas alluvad nad Finantsinspektsiooni järelevalvele ning neil on siiski kohustusi, juhul kui Vabariigi Valitsus otsustab rakendada KORKS-i § 39 kohaseid erimeetmeid.

Viimati uuendatud 02.10.2026